

Lódi Ferenc

Előbb a tetőt...

Nincs út a halálba menetelők előtt.
Meg kell bontani az égi tetőt előbb.
Nyomomban járnak már a dögevők? Azért se nem! Az ördögökkel tartok keresztelőt és megfeszülök: hadd tapintsam a velőt, mely csontjaimban összetart s erőt ad még, hogy lássam is az elmenőt, rokont, barátot és mind a szeretőt, a menetelőt.

Megyek velük, utánuk, mindegy...
A homlokomra hamut hintek és levetem a véres inget, csurog, tapad, már egyre mindegy, annyim van még, hogy búcsút intek. Előtte mentek, mendegéltek, nem is tudták, hogy egyszer éltek. Én tudom még a szép meséket, ők mondták el és elmenének; ráhagyták kincsük örökbe már viszi a huzat, fölötte jár a csupa csonka, béna halál, s nem tudják: volt-e török, tatár. Sokadiziglen ki nemzette őket s az előttük is elmenőket?

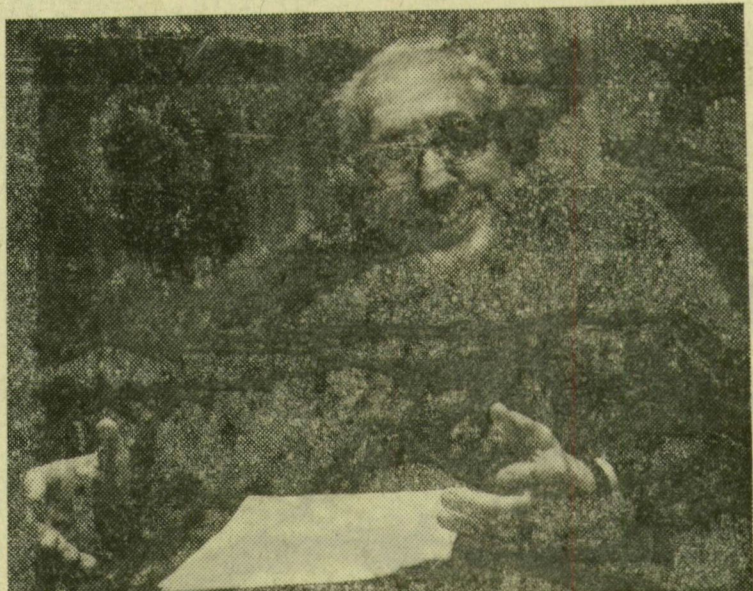
Maradtunk itt, egy maroknyian. Lányom, unokám, két nagyfiám marasztal még, hogy ne bontsak tetőt. Az ég marad és elmennek ők.

Már mendegéltek, el is mentek, s maradtam nekik idegennek. Miért is hát, hogy megfeszültem, s magamat százszor újrászültem?

Enélkül nincsen élet másik. Nem baj, ha fogad belevásik. Számolj magadban egyszer százig, a lelked talán fölparázlik. Ha tévedtél, hát ne vedd zokon. Pusztulj, bolond, egy áprilison. Gyertyát égetnek, tömjén füstöl. Ha pap tetet el, föl is prúszkölj.

Nézd végig mind a menetet, amely ölelt és elengedett. Miért nem tartott gúzsba kötve rendületlenül mindörökké.

Miért is hát e buta szavam?
Jó rím kell rá, de nincs aranyam. Nincsen már senkim s gazdag vagyok: egy csópp gyerekekkel minden betelik, s a jók és rosszak jutalmuk nyerik.

DR. BUGA LÁSZLÓ (MTI-fotó — KS)

Gyógyító szóval...

A 75 éves Buga Lászlóról

A nem sok reménnyel kecsgető telefonhívás váratlan sikert hozott. Két-három cseppet után a milliók által ismert hang jelentkezett. És közölte, hogy ráér. Buga doktor ráér, és szívesen fogad.

Elképesztő, hogy mi mindenre képes magának időt „teremteni!” Egy egész országot lát el orvosi tanácsokkal az éter hullámain, és a nyomtatott betűn keresztül. Nem mond le arról sem, hogy személyesen találkozzon az okos, jó szót igénylő hallgatósággal.

Tavaly például — az év háromszázhatvan-egynéhány napjából — 207 alkalommal, az ország legkülönbözőbb helyein tartott előadást, leggyakrabban falun.

— Elmegek én a pokol fenekére is, ha hívnak! Nem a honoráriumért, hanem azért, mert ott jobban rázódolnak! — mondja. Ime, Buga doktor ezért elsősorban a falu orvosa!

— Elárulná a titkot: hogyan ejti rabul hallgatóságát?

— Az ember ne csak szellemileg készüljön fel az előadásra, hanem külső megjelenésében is. Nos, hát én is előszedtem a régi falusi csizmát, a csizmanadrágot és rövid kabátot. Aztán elmentem a kocsisok kultúrházába. Oda, ahol már három alkalommal maradt el a TIT-előadás, mert nem ment be senki. Régen volt, de jól emlékszem: roppant elegáns, bundás hölgy állt a kapuban. Próbálta becsalogatni az embereket. De bizony azok akkor sem mentek. Én meg bementem. Az istállóba. Elkézdtem beszélgetni a kocsisokkal, akik akkor szerelték le a lovakat. Kérdezem: gyerekek, mi lesz itt a kultúrházban? — Valami pasas jön, aztán az alkoholról fog beszélni. Hát arról nem beszélni kell, azt meg kell inni! Mondom: ez igaz, de azért vigyázzni kell, hogy mennyit iszunk! Mert a magyar ember könnyelmű.

— Mi az, hogy könnyelmű? — kérdezik. — Mert olyanért fizet, ami kijön belőle. Hát ez kár! — Az istenit magának, igaza van! — mondja a kocsis. — Meg aztán másért is kell vigyázzni! Mert az alkoholt elkapja ám az embernek a gyomrát, a veséjét, a szívét. A máját is tönkreteszti. — Maga honnan tudja? — kérdezik többen. — Hát az ember olvas egyet, mást. — Aztán hallja, nem tudja ki ez, aki az előadást tartja? — Orvos

— mondom —, aki ismeri a módját. — Aztán vajon mit mond? — Azt, hogy nem mondta senki, hogy ne igyanak. Csak mindig annyit, hogy az ember legyen az úr, ne a szesz. — Hallja, miért nem maga tartja az előadást? — mondják. — Hát én tartom! — Mi, hát maga az az orvos? — Én! — Aztán maga ide bejön? — Be hát! — Aztán itt jekezelt?! — Miért, maguk más emberek, mint én? — Akkor mondja már, lehet, hogy a Lajos bácsinak tényleg az alkoholtól van májzsugora? — És záporoztak a kérdések. Mire azt mondtam: jól van, emberek, de ne itt a ló faránál intézzük ezt el. Inkább jöjjenek be. — Hát magával bemegyünk!

— Lényeg az, hogy a „közös nyelvet” megtaláljuk. Ennek érdekében, én például az Alföldön — Kecskeméttől lefelé — szegedi dialektusban beszélek. Ott mögöttem a beszédöt, és úgy mondom ki a szót — ha lejőm az ottant, — ahogyan azok az emberek mondják. Így aztán azok az emberek jobban megértik és meg is becsülik az én szavam.

— Gondolom, Buga doktornál a művészi hajlam, kifejezővágy, és az orvosi hivatástudat szerencsés találkozásáról van szó...

— Talán! Előadásaim során valóban nagy hasznát érzem annak, hogy a színészi pályába is belépköztöltem. Ez még gimnazista koromban történt, Komáromban. Az irodalom szeretete — és az írás kényszere — pedig végigkíséri egész életem. Még nem voltam érettségis ember, amikor 1924-ben egy tanítóval közös első könyvem megjelent. Aztán sok verset, és egy szindarabot is írtam. A szegedi egyetem elvégzése után sokáig több helyen dolgoztam gyógyító orvosként. Eközben bőségesen tapasztaltam: milyen nagy szükség van a „gyógyító szónak”. Hát — valahogy így jött össze...

— „Buga doktort”, „Laci bácsit”, a „főorvos urat” az egész ország ismeri. Milliók hallgatják a rádióban, havonta levelek százaival keresik fel. Úgy tudom, mégis sok gáncs érte...

— A támadásokkal kapcsolatban „Orvosnaplóm” című könyvéből idéz: „Higgyék el a kutatók és gyógyítók, a kicsik és a nagyok, hogy az egészség szószólói ugyanazt a szekeret tolják, amit ők, és nem csökkentértékűségük, hanem rátermettségük vitte őket erre a ma még kissé hínáros talajra.” — Nos, előadásaim alkalmával is mindig hangsúlyozom: kérem, én nem vagyok kutató, én nem vagyok tudós! Nekem az a mesterségem, hogy amit ellesek a nagyoktól, azt az igazságot el tudjam mondani magyarázva. Úgy, hogy mindenki megértse!

E „mesterség” gyakorlásában kívánunk még nagyon sok sikert a 75 éves néptanító „faluorvosnak”. És kívánjuk, hogy bőségében legyen, amire mindnyájunkat tanít: az egészségnek!

ALBRECHT GYULA

Bolt a család nyakán

Haragszanak Virághék a sarki fűszerboltra. Első látásra semmi okuk nincs rá, hiszen annál közelebb már bolt nem is lehet, amilyen közel hozzájuk van. Inkább örülniük kellene a közelségnek. Öregek már, téjért, kenyérért csak annyit kell menniük, hogy kilépnek a kapun, és belépnek az ajtón. A bolt az ő házukban van. Második látásra sincsen okuk a panaszra, mert a bolt akkor is a házban volt, amikor megvették.

Ne siessük el. Vannak dolgok, amiket haradszor is meg kell néznünk, hogy többet lássunk.

Majd szólunk

Hantházáról, cselédmajorból költöztek be Sándorfalvára huszonhárom évvel ezelőtt. A „beköltözés” csak viszonylagos, mert a falu legszélein vettek házat: bent is vannak, meg nem is. Masztek bolt volt a házban, avval együtt vették meg. Kérdezte is a boltos:

— Virágh bácsi, most mi lesz? Maradhatok?

— Maradhat, Etuka. Ha majd szükségünk lesz rá, szólunk.

Nem szóltak, mert elfértek. De mit akarnak most, amikor az ember 81 éves? Most nem férnek el a ház másik részében?

Etuka időközben kicserélődött, a sarki masztek fűszeres szövetkezetű bolt lett. A szövetkezet pedig nem kérdezte meg, maradhat-e, egyszerűen maradt. Igaz, fizetett érte pontosan, ötven forintot havonta.

Virágh József, a hajdani cselédgúlyás fia sokáig volt maga is cseléd, kocsis, fűtő, molnár is volt, messzimunkásként kubikos is, de nem tanulta ki, mit tegyen, ha a szövetkezet azt mondja, neki így a jó. Ment a maga igaza után, de mindig megállt, ha azt hallotta, miért vette meg a házat, látta, benne a bolt. Mit ugrol, ha ő a hibás?

Majd megvesszük

Nem lenne itt semmi baj, ha az idő el nem járt volna fölöttük. Hat gyerek van a családban, mind a hat aggódik, mi lesz az öregekkel? Lenne, aki azonnal segítene, egy földel alá költözne velük, de nem lehet, mert útban van a bolt.

Azt mondják, így is mehetett volna simán az ügyük. A szövetkezetnek szüksége van a bolt-ra, meg is ígérte Klárka, az elnök, hogy megveszik az egész épületet, az árából vehetnek maguknak való másikat. Virághék azt mondják, magával vitte az ígéretet Klárka, amikor tragikus hirtelenséggel meghalt. Mentek ők mindenhová, jöttek is igazlátók sorban, de a refrén nem változott: miért vették meg a házat huszonhárom évvel ezelőtt? Hiába mondták azt is, hogy közgyűlésen is bejelentették, a közgyűlés hozzájárulását is megad-

ta, abból a pénzből másik boltot bővítettek, ebből semmi nem lett. Az idő viszont ezután is múlik, a két öreg szeretne biztos támaszt maga mellett. A házat is azért vették, hogy öregségükre nyugalom legyen. Nem is lenne jó, ha hat gyerek mellett a magukra maradt öregek listájára kerülne föl a nevük. A szövetkezetnek se lehet érdeke, hogy anyagi gyarapodását két öreg boldogtalansága kísérje, mentünk tehát az einökhöz.

A lakásalap

Avval fogad bennünket, sok helyen voltak már panaszokkal Virághék, lássuk be, főleg erre több időt áldozni. Kötöttük az ebet a karóhoz, ne intezzük el ilyen egyszerűen, mert nem biztos, hogy annak van igaza, aki sokszor mond nemet. (Az ötvenforintos havi bérletet sietünk kiigazítani, 1973 óta rendeződött, most 723 forint.)

— Tehát?
— Emberileg nagyon meg tudjuk érteni Virághék helyzetét, de segíteni, sajnos, nem tudunk.

— Fontos az együttérzés, de akkor teljes, ha nem elutasítással jár együtt.

— Értse meg, nem tehetünk semmit.

— Járjuk végig azt a semmit!

— Megnéztük a házat, 150 ezret ér.

— Ha annyi, akkor annyi.

— A család viszont fölértékelte 250 ezerre.

— Zugértékkel?

— Hivatalosan.

— Mi ketten nem tudjuk eldönteni, melyik igazabb a másiknál. Sokallja a szövetkezet?

— Az egész tetőt le kellene dobni, és újra rakatni.

— Ezért nem veszik meg?

— Nagyobb baj van.

— Talán rossz helyen van a bolt?

— Körülbelül száz családot lát el, és közel vannak a csibafai hobbikertek is. Száz-százharminc ezer forintot havi forgalmat bonyolít le, tehát érdekünk, hogy maradjon a bolt.

— A környék lakói ellen mi se szeretnénk felet se lépni, ha eddig volt bolt, legyen ezután is.

— Klárka nyugodtan megígérhette, hogy megvesszük, mert akkor még nem volt rendelet, ami megfeghezíti.

— Nem lehet olyan rendelet, amelyik a két öreget szorítja meg.

— Akkor vehetjük meg a házat, ha ők újat építenek helyette.

— Az állam ragaszkodik hozzá, hogy lakás helyett lakás legyen.

— Érthető ez a ragaszkodás, különben elfogynának a lakások.

— A baj csak az, hogy nem kényszeríthető a 81 éves Virágh József, hogy új lakást építsen magának.

— Ez lenne a zsákutca?

— Két megoldás kínálkozik. Ha eltartási szerződést kötne valamelyik családtagnak, és a szerződésben vállalná, hogy újat épít, ak-

kor simán menne az ügy. Mi ezt a megoldást támogatnánk.

— A másik?

— Ha nem épül új lakás, akkor nekünk körülbelül 700 ezer forintot be kellene fizetnünk a megyei lakásalapba. Ennyi pénz nincsen a szövetkezetnek. Ha a mentességet megkapnánk, azonnal megoldódna minden.

Harmadik megoldás

Semmiképpen nem akarjuk elkaparni a második lehetőséget, bár nem bízunk benne, hogy sikerüljön. Mondhatnánk azt is, hogy emberileg mi is megértjük a szövetkezetet, elismerjük gondjait nagyok, és tiszteljük igyekezetét, hogy ellátatlan körzetek Sándorfalván se legyenek. Aprócska gondolatainkkal mégis inkább a megoldást szeretnénk szorgalmazni a megmagyarozás helyett.

Furcsa nekünk az, hogy a szövetkezet elnöke azt mondja: ha kötnének eltartási szerződést, és új házat építenének... Kezdeményezte már a szövetkezet? Vagy: ha mentességet kapnának a lakásalapba történő befizetés alól... Megpróbálták már? Mert ezt tiz év múlva is el lehet mondani, de nem biztos, hogy tiz évig lehet várni.

Nem jártuk végig a hat gyereket, hogy szülősegítő szándékukat foglalják szerződésbe. Egyszerűen leültünk a székbe, és eszünkbe jutott a harmadik megoldás. Ha az első kettő zsákutcaba visz, ezt kellene megpróbálni. Faluzséli kicsike bolt ez, két kőműves egy hét alatt föl tudna építeni szobrot is, nagyobbat is, jobbat is. Szakértőkkel se kellene kikezdeni az ára miatt, maga a szövetkezet szabott áron adja a téglát.

Mielőtt megszólalna a telefon, és figyelmeztetne bennünket, hogy a szövetkezet súlyos érdeke elé helyezték két ember személyes érdekeit, tisztelettel kérjük, drága a telefon, spóroljunk vele. Gondoljunk arra, mennyibe kerül két öreg a szociális otthonban, meg arra, hogy semmiképpen nem lehet csi odajuttatni azt, aki jóelőre gondoskodott magáról. A szövetkezetnek sem a mentegetőzés, se a magyarázkodás nem hozhat megnyugvást, nekij egyszerűen eszelednie kell. Emberi szempontok szerint.

HORVÁTH DEZSŐ

Pákolitz István

Anzix

Dilemma
Gazdája agyusztálja, ahol éri,
de szobormozdulatlan áll
[az öszvér.
Eldöntendő, hogy végülis mit
[példáz:
bölcset türelmet, vagy buta
[makacsságot?

a csanak-csodáló cukorfalat.
Sötét
Fekete csibe kapirgál
Fekete kánya keringél
Fekete orkánszél uszu!
Fekete felhő dombéroz
Rongyrazó
Idétlen istenátka,
riszáló vakbolond!
Szegény anyád, ha látna,
lekenne két pofont.

[utóda,